

China, o PCCh, Xi Jinping e o núcleo do poder

Description

A sexta sesión plenaria do Comité Central do Partido Comunista de China (PCCh), celebrada en Beijing do 24 ao 27 de Outubro de 2016, puxo o broche no político a un ano certamente intenso no xigante asiático. Igualmente, marcou o inicio da conta atrás para o XIX Congreso que terá lugar no segundo semestre de 2017.

A sexta sesión plenaria do Comité Central do Partido Comunista de China (PCCh), celebrada en Beijing do 24 ao 27 de Outubro de 2016, puxo o broche no político a un ano certamente intenso no xigante asiático. Igualmente, marcou o inicio da conta atrás para o XIX Congreso que terá lugar no segundo semestre de 2017.

O dato politicamente máis significativo deste encontro foi a coroación de Xi Jinping como “núcleo” da quinta xeración de dirixentes do país, o cal confírelle un estatus especial, aínda que os seus poderes non están definidos de forma clara nas normas do partido. Así, Xi, a partir de agora, conducirase por un conxunto diferente de regras non escritas sen estar suxeito aos termos doutros, abríndose ata a opcións ata hai pouco impensables como a de exercer un terceiro mandato, alterando a tradición interna que nas últimas décadas contribuíu de forma notable a preservar a unidade e o carácter predicible do Partido. Escenarios imprevisibles abríronse.

A traxectoria de Xi Jinping á fronte do PCCh, iniciada a finais de 2012, presenta unha dobre característica. Dunha parte, a insinuación permanente da vital urxencia de afrontar numerosas reformas de cuxo éxito pende a culminación do proxecto modernizador, o futuro do Partido e da propia China; doutra, o arroxo e coraxe na súa implementación esixe un liderado forte á cabeza do Partido e do país que el está máis que disposto a asumir.

No entanto, a base de poder de Xi é aínda embrionaria (a súa contorna da infancia ou o seu equipo de fieis en provincias como Zhejiang ou Fujian) e iso pode influír nun hipotético atraso no proceso de rotación do liderado que puidese afectar á sexta xeración (cuxa entrada aprazar ata 2027) e a seguinte. Atendendo á “designación cruzada” que opera na elección de líderes en China, a Xi correspondería un papel determinante na designación dos máximos dirixentes para o período 2032-2042, cuxa traxectoria iniciar a partir de 2017. O liderado que debese sucederlle a partir de 2022 tería a impronta do seu antecesor Hu Jintao (1) e Xi, en teoría, debe respectala. Ata agora, desde os anos noventa observouse ese procedemento.

Esa hipotética operación de enaltecemento da figura persoal de Xi a través da súa consideración como “núcleo”, visible xa en marzo no curso das sesións anuais da Asemblea Popular Nacional tanto nos seus pronunciamentos favorables como nos seus silencios, acompáñase dunha clara tendencia recentralizadora e de posible ruptura das regras en detrimento do liderado colectivo e do consenso que, por outra banda, tamén se reivindicou nesta importante sesión plenaria, xerando incerteza e preocupación. Como pouco, a institucionalidade política chinesa está en dúbida.

Nos seus catro anos de mandato, Xi Jinping debullou exercicio a exercicio un conxunto de múltiples reformas resumidas na invitación a realizar o soño chinés e a plasmar os obxectivos dos dous centenarios (do PCCh, en 2021, e da RPCh, en 2049, é dicir, construír unha sociedade relativamente próspera, primeiro, e unha economía avanzada e próspera, despois).

Mediante a creación dunha serie de grupos dirixentes especializados en áreas chave, todos eles baixo a súa presidencia e mando directo, Xi Jinping proxectou e sistematizou o seu liderado persoal e do Partido sobre asuntos habitualmente fóra da súa competencia. Esa “repartidurización”, acompañada dun discutido renacer do culto á personalidade que outros relacionan coa esixencia dun liderado forte en tempos convulsos, veu afectando, no temático, a asuntos relacionados coa economía e as finanzas ou a política exterior, pero estendendo igualmente os seus tentáculos á Administración pública, o exército, as organizacións de masas, etc. O Partido gañou considerable terreo nestes anos en paralelo a un acusado proceso de concentración do poder en torno ao secretario xeral. En ambos os dous casos, tanto a relativa autonomía dos órganos do Estado e outros entes como o propio sistema de liderado colectivo resentíronse.

Cabe significar que o aludido culto á personalidade acompañouse da esixencia aos 88 millóns de militantes de falar cunha soa voz, de secundar sen fisuras as posicións oficiais do liderado e a autoridade do Comité Central, evitando as chamadas

“discusións indebidas” á vez que, paradoxalmente, alardéase do fomento da democracia no seo do Partido coa garantía plena dos dereitos democráticos de todos os seus membros. Esa democracia (xa a chamemos deliberativa, consultiva) non suxire en ningún caso unha maior vocación de aproximación á democracia occidental, claramente descartada, senón unha maior autodisciplina e unha gobernanza máis estrita do Partido. En paralelo, o incipiente parlamentarismo chinés, deseñado en torno á Asemblea Popular Nacional e aos subseguintes niveis territoriais, foi cominado a abordar as malas prácticas electorais. O espello desta fronte da hixiene política chinesa foi a revogación de 45 do total de 102 representantes populares da provincia norteña de Liaoning, acusados de compra de votos.

O rearme ético e ideolóxico

O rearme ético do PCCh viuse fortalecido cunha intensa e inusual campaña contra a corrupción, contra “tigres” e “moscas”, que alcanzou todos os segmentos do Partido e do Estado. Centos de miles de funcionarios foron obxecto de expediente e sanción. Iso completouse con campañas permanentes contra o malgasto e a burocracia e inspeccións internas que revestiron un carácter sistemático, redundando nun fortalecemento da disciplina. A recuperación das sesións de crítica-crítica e o énfase na mellora da conduta de todos os cadros do Partido, empezando polos de nivel superior, modificou sensiblemente a atmosfera interna do PCCh.

Xi Jinping recuperou artigos de Mao relativos ao funcionamento interno do Partido, aos seus métodos de traballo, á vixencia do centralismo democrático, etc., para garantir a adopción dun “pensamento único” a nivel interno. Xi non só cita a Mao amplamente senón que tamén peregrina a sitios revolucionarios importantes relacionados coa historia do Partido e abandeira a “liña de masas” (2) como fórmula idónea para manter a ósmose perfecta entre o Partido e a sociedade.

Cabe recordar que antes das sesións parlamentarias anuais, compareceu nos principais medios de comunicación para esixirlles lealdade ao liderado, “apelidándose do Partido”, secundando os seus puntos de vista e evitando calquera fenda que cuestione a autoridade do Partido e a súa orientación.

Este proceso de rearme e control ideolóxico discorre en paralelo á afirmación da influencia das tendencias neomaoístas. En febreiro de 2015 celebrouse unha reunión secreta de dous días en Luoyang, Henan, na que os seus participantes instaron a derrocar o sistema actual. O ascenso deste flanco de esquerda está na orixe dos coqueteos ideolóxicos de Xi co maoísmo, máis intensos que en lustros precedentes. Moitos dos asistentes a ese encontro foron reprimidos de forma discreta pero o PCCh é consciente de que unha parte da sociedade chinesa recea ou disinte da orientación xeral da reforma e simpatiza cos postulados de xustiza social e equidade que abandearan os neomaoístas.

Igualmente, a sexta sesión plenaria do Comité Central recuperou un concepto esquecido, o dos catro principios irrenunciábeis, ideado no seu día por Deng Xiaoping para equilibrar as catro modernizacións (agricultura, industria, defensa, ciencia e tecnoloxía) e evitar que a reforma derivase nun cambio na ruta ao socialismo, ao que agora se chegaría dando un rodeo polo capitalismo. Eses catro principios: a perseveranza na orientación socialista, a vixencia da ditadura democrático-popular, o liderado do PCCh e a observación do marxismo-leninismo e o pensamento Mao Zedong, desaparecidos durante anos da retórica do Partido, regresaron a primeira liña nunha nova reivindicación do ideario do PCCh ou, o que é o mesmo, dos fundamentos últimos do seu liderado e autoridade.

Non exento de controversia

A celebración das lianghui (dúas sesións parlamentarias) en marzo de 2016 estivo precedida dunha Carta Aberta dirixida ao secretario xeral do PCCh cominándolle a dimitir polos danos inflixidos ao Partido e a nación, ambos “levados a unha crise sen precedentes”. Podería dubidarse da autenticidade da carta e tamén, noutro caso, da representatividade dos seus autores, pero é incuestionable que a acción política de Xi Jinping en ámbitos como a loita contra a corrupción ou o combate aos intereses creados e moi presentes en sectores económicos epicentro da reforma (as empresas estatais, por exemplo) ou no poder territorial, puido xerar non poucos inimigos.

Con todo, entre a opinión pública, a determinación de Xi na loita contra a corrupción, moi especialmente, goza de amplo apoio. Desde o inicio do seu mandato presentouse como un líder moderno, capaz de mesturarse entre a xente común, próximo á sociedade. Iso axudoulle a lexitimar a súa autoridade invocando esa conexión coas aspiracións cívicas para encarar as resistencias no aparello administrativo e político.

Na orde social, con todo, os problemas creceron nestes anos como consecuencia da reestruturación industrial e o cambio no modelo de desenvolvemento. Miles de traballadores do sector público son obxecto de despedimento, o impago de salarios está á orde do día e só o investimento público parece capaz de manter a esperanza de conseguir os obxectivos de

crecemento para o exercicio e o quinquenio. En paralelo, o temor a unha “revolución de cor” multiplicou a represión de avogados e activistas de dereitos humanos que atopan nesta reconversión do sistema produtivo causas e azares idóneos para contestar a suposta bonhomía do proxecto transformador do PCCh.

Xi, mostrando o seu descontento coa marcha das reformas no ámbito económico, tratou de gardar distancias. Con tal escusa, o seu núcleo de asesores gañou terreo e influencia neste ámbito habitualmente atribuído ao primeiro ministro Li Keqiang. Xi parece empeñado en tomar o control tamén da política económica e iso podería supoñer a recondución do primeiro ministro no próximo mandato para outra función.

En materia de seguridade e política exterior, Xi auspiciou primeiro unha profunda reforma do Exército Popular de Liberación, ademais de conducir a diplomacia chinesa a unha exhibición de maior músculo e ambición, aspectos reflectidos nas contestadas augas do Mar de China meridional. A operación de limpeza do exército serviu para activar a fibra sensible do nacionalismo reportándolle unha sensible mellora do seu capital político. Nese proceso, Xi acumulou tamén un novo título, o de “comandante en xefe”, que utilizara por última vez o mítico xeneral Zhu De, entre 1949 e 1954. Xi quere un exército capaz de desafiar a EUA e disposto a mellorar as súas capacidades operativas e tecnolóxicas, susceptible de defender os “intereses vitais” do país, cada vez máis visibles no seu proceder diplomático.

O futuro do Partido e o Estado de dereito

Nos catro anos de mandato de Xi probablemente caeron en desgraza máis altos funcionarios que nos máis de 90 anos de historia do Partido, incluíndo ata 13 membros suplentes do Comité Central. O período que agora se abre é clave para o seu futuro político. A súa determinación permitiulle reforzar a súa autoridade e iso pode axudarlle a alterar normas cuxa vixencia vén de lonxe e que non poucos interpretan como garantía dunha estabilidade que podería estar en perigo. De cara ao XIX Congreso, a relevancia dos cambios persoais a efectuar na máxima dirixencia do país (no Buró Político e no seu Comité Permanente), suxiren tensións e pugnas para gañar ou conservar influencias na redistribución dos postos máis importantes.

Cada paso será analizado atentamente. Os plans anunciados para revisar os líderes, o persoal e as estruturas organizativas da Liga da Mocidade Comunista, a facción dos tuanpai, afín a Hu Jintao, asócianse coa necesidade de consolidar o seu control sobre o Partido, desequilibrando rivais e podendo redes clientelares xa se sitúen no aparello civil ou castrense. No outro vértice do triángulo, os afíns a Jiang Zemin, de 90 anos e oficialmente retirado en 2004, observarían con preocupación a decisión de considerar a Xi como “núcleo” da dirección política xa que iso significa igualmente o final de Jiang, no seu día considerado tamén “núcleo” da cuarta xeración. Non pode haber dous núcleos simultáneos no Partido. É Xi agora quen ten o poder de veto definitivo.

Todo ese proceso de afirmación do poder persoal contrasta coa reivindicación da norma fronte ao abuso de poder e a arbitrariedade (3), dunha estrita gobernanza con fundamento en conxuntos de regulacións que deben obxectivar o proceso de toma de decisións. Unha regresión neste aspecto que baleire de contido estas aseveracións ou faga delas pura retórica en aras dun exercicio máis autocrático do poder e en detrimento da capacidade colectiva para gobernar o país, dificilmente pode estandarizar a vida política e obxectivar un sistema de gobernanza que institucionalice a autoridade do PCCh.

CITAS

- (1) Ríos, Xulio. China pide paso, de Hu Jintao a Xi Jinping (Icaria, 2012).
- (2) A liña de masas é a arteria vital e a liña de traballo fundamental do Partido, discurso 18 de xuño de 2013. En Xi Jinping, A Gobernanza e Administración de China, Edicións en Linguas Estranxeiras, Beijing, 2014. Pág. 449
- (3) O poder debe ser engaiolado polo sistema, 22 de xaneiro de 2013. Ibidem, 473.

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

China e o mundo chinés

ETIQUETAS

PCCh Xi Jinping Gobernanza Estado de Dereito núcleo

IDIOMA

Galego

Date Created

Novembro 4, 2016

Meta Fields

Autoria : 3717

Datapublicacion : 2016-11-04 00:00:00